

Tema: Kuo jūs save laikote? Tapatybė

2 dalis. Kaip formuojama ir išsaugoma tapatybė?

Kas nulemia tai, kas mes esame? Daugiausia tai mūsų praeitis, tiksliau, taiką mes prisimename. Mūsų prisiminimai yra pagrindinė tapatybės sudedamoji dalis. Tiesa, prisiminti visko negalime ir labai dažnai nenorime. Tolesni užsiėmimai padės mokiniams suprasti, kad prisiminimai – aktyvus ir nuolat vykstantis procesas ir kad atmintis iš esmės subjektyvi ir atranki. Pradedant nuo asmeninio lygmens, vėliau šioje darbo dalyje per istorijos prizmę nagrinėjami su kolektyvine atmintimi ir tapatybe susiję iššūkiai.

Perspėjimas. Prašom atkreipti dėmesį, kad šiame skyriuje naudojamos nuorodos į tokias interneto svetaines, kaip „YouTube“. Išorės svetainių turinys gali keistis ir turėtų būti stebimas siekiant užtikrinti, kad jis būtų tinkamas mokiniams.

Ko bus išmokta?

Mokiniai galės:

- suprasti, kodėl atmintis yra labai svarbi formuojant ir išlaikant tapatybės jausmą,
- įvertinti, jog svarbu tai, kaip žmonės pateikia ir puoselėja praeitį arba ją neigia ir net naikina,
- sužinoti apie praeities egzistavimą ir įvairią apčiuopiamą ir neapčiuopiamą įtaką dabarčiai.

Mokomosios priemonės, kuriomis reikės naudotis

Mokomoji priemonė Nr. 5:	vergų prekybą atmenančių paminklų nuotraukos
Mokomoji priemonė Nr. 6:	politikų pasisakymų minint I pasaulinį karą citatos
Mokomoji priemonė Nr. 7:	paveldo naikinimą vaizduojantis vaizdo įrašai
Mokomoji priemonė Nr. 8:	genocidą išgyvenusiu žmonių liudijimai

1 klasės užsiėmimas „Atminties lentos kūrimas“ (trukmė – 20 minučių)

Šis užsiėmimas padės mokiniams sudėtingą atminties sąvoką paversti kažkuo tikru ir apčiuopiamu naudojant asmeninius daiktus, tuomet jie turės galimybę aptarti jų pasirinktus atsiminimus. Paprašykite mokinių pasirinkti vieną konkretų dalyką, vietą ar momentą, susijusį su šiuo metu jiems labai svarbiais asmeniniais atsiminimais. Paprašykite jų atsinešti į klasę su pasirinktais atsiminimais susijusį daiktą ar nuotrauką.

Išdalykite 3 skirtingų spalvų lipnius lapelius, kuriuose jie turės užrašyti trumpus atsakymus į toliau pateiktus klausimus.

- Ar šie atsiminimai yra man asmeniniai? Ar jų turi ir kiti žmonės? Kas tie žmonės?
- Ar šis dalykas susijęs su laimingais ar liūdnais atsiminimais?
- Ar man malonu dalytis su šiuo dalyku susijusia istorija, ar aš linkęs jos neatskleisti?

Perrašykite toliau pateiktas sąvokas ant atskirų didelių popieriaus lapų ir iškabinkite tuos lapus klasėje ant lentos.

A sąvoka: asmeniniai / kolektyviniai prisiminimai.

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI

B sąvoka: teigiami / neigiami prisiminimai.

C sąvoka: vieši / privatūs prisiminimai.

Dabar paprašykite mokinių pritvirtinti nuotrauką arba daiktą ir atsakymus prie atitinkamo popieriaus lapo ties juos geriausiai atspindinčia atsiminimų sąvoka. Paprašykite jų susieti, jei tai įmanoma, skirtingas atsiminimų rūšis nubrėžiant linijas tarp jų nuotraukų arba daiktų ir lipnių lapelių. Jiems tai darant paprašykite papasakoti, kaip šie atsiminimai galėjo lemti tai, kokie žmonės jie yra šiandien, ir kokią įtaką jiems jie daro.

1 grupės užsiėmimas „Atsiminimų įtraukimas į kraštovaizdį“ (trukmė – 20 minučių)

Atsiminimai (ir geri, ir blogi) dažnai atgyja viešuose paminkluose, kurie padeda suvokti reikšmę ir žmonės juose įžvelgia didžiulę simbolinę prasmę.

Išdalykite mokiniams mokomąją priemonę Nr. 5 ir paprašykite jų išanalizuoti vergų prekybą menančių paminklų nuotraukas ir atsakyti į mokomosios priemonės klausimus.

- Ką, jūsų nuomone, architektas ar menininkas šiuo paminklu norėjo vizualiai ar emociškai išreikšti?
- Ar manote, kad tai pavyko?
- Kuris paminklas, jūsų nuomone, geriausiai perteikia savo mintį? Kodėl?

Suskirstykite mokinius į mažas grupes ir paprašykite jų sukurti savo paminklą vergų prekybai atminti. Kokius svarbius su vergų prekybos istorija susijusius dalykus jie norėtų paminėti? Kokiose vietose jie norėtų pastatyti savo paminklą? Kodėl?

Dar galite paklausti mokinių, kokius atsiminimus ar paminklus jie įtrauktų į savo vietos kraštovaizdį. Kad jie apie tai pagalvotų, pažiūrėkite su klase vaizdo įrašą „Grįžimas į prisiminimus“, kurį jauni žmonės sukūrė įgyvendindami Anne Frank namų Amsterdame iniciatyvą, ir aptarkite jame keliamus klausimus.

<https://www.youtube.com/watch?v=xTGtviX4Ces>

Šaltinis: You Tube Channel [Memory Walk | Anne Frank House](#) © Anna Frank House

Suskirstykite mokinius į mažas grupes ir paprašykite jų parengti grįžimo į prisiminimus scenarijų apie jiems žinomą paminklą, pageidautina, esantį jų gyvenamoje vietovėje. Galite ir patys nuspręsti, apie kurį (-uos) paminklą (-us) jiems kurti scenarijų. Pasirūpinkite, kad jie atsižvelgtų į svarbius kriterijus, pavyzdžiui, koks tai bus paminklas, kokius klausimus užduoti, kuriems žmonėms užduoti klausimus, kur bus filmavimo vieta ir kt.

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI

2 klasės užsiėmimas „Tapatybės formavimas ir išsaugojimas: muziejų ir vadovėlių vaidmuo“
(trukmė – 20 minučių)

Šaltinis: *Vikipedija*

Tautos ir visuomenės praeitį naudoja kolektyvinei atminčiai ar net bendrai tapatybei, vienijančiai visus piliečius, formuoti. Per pastaruosius du šimtus metų šiandien du jums gerai žinomi dalykai buvo naudojami kaip priemonės arba pagrindas nacionalinei kolektyvinei tapatybei formuoti. Tai – muziejai ir mokykliniai vadovėliai.

Ar lankėtės su savo klase istorijos muziejuje? O gal ruošiatės tai netrukus padaryti? Galbūt jūsų mokiniai laisvalaikį lankėsi muziejuje su savo šeima? Paprašykite mokinių apsvarstyti, kaip anksčiau ir dabar muziejai buvo ir yra naudojami nacionalinei tapatybei formuoti. Pažiūrėkite toliau pateikiamą vaizdo įrašą, tuomet su jais patarkite, kaip galėjo atsitikti, kad muziejai imti laikyti vietomis, kur galima formuoti ir skleisti tapatybę.

<http://ed.ted.com/lessons/why-do-we-have-museums-i-v-maranto>

Šaltinis: *TEDEd*

Apsvarstykite šiuos klausimus:

- muziejai – vieta, pasakojanti apie praeitį,
- muziejai – vieta, kur saugomi ir eksponuojami senoviniai šalių ir tautų daiktai,
- muziejai – žinių vieta,
- muziejai – jaunų ir senų žmonių švietimo vieta.

Ar nacionaliniuose (istorijos) muziejuose iš tiesų pasakojama istorija apie visus? Ar jie iš tiesų atstovauja visai visuomenei? Kam jie atstovauja? O kam ne?

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI

Mokykliniai vadovėliai buvo ir tebėra svarbi šalių mėginimų formuoti kolektyvinę tapatybę priemonė. Istorijos vadovėliai, kuriuose pasakojamos nacionalinių didvyrių, didžiųjų mūšių ir gyventojų kovų istorijos, buvo ypač svarbios priemonės formuojant nacionalinę ir regioninę tapatybę. Paprašykite mokinių pavartyti savo vadovėlius ir apmąstyti šį klausimą – kaip knygų puslapiuose nusakoma mūsų kolektyvinė tapatybė ir kaip apie ją pasakojama? Apie ką jose pasakojama? O apie ką ne? Ar jūsų šalyje yra žmonių ir grupių, kurios nepateko į vadovėlius? Paprašykite mokinių sukurti iš vadovėliuose vaizduojamų istorijų ir asmenų koliažą, kuris vaizduotų, kaip tauta prisimena ir mini vienus, dažnai pamiršdama paminėti kitus.

2 grupės užsiėmimas „Atminties politika“ (trukmė – 10 minučių)

Mūsų prisimenami dalykai, prisiminimo būdai ir priežastys labai skiriasi priklausomai nuo žmonių, vietų ir laikotarpių. Praeities įamžinimo ir prisiminimo būdai padeda siekti tam tikrų dabarties tikslų. Todėl visuomenėse dažnai diskutuojama ir kartais įnirtingai ginčijamasi dėl tikrojo prisiminimo akto.

Padalykite klasę į vienodo dydžio grupes ir išdalykite mokomąją priemonę Nr. 6. Mokiniai turėtų perskaityti politikų ir institucijų šaltinių citatas apie 2014 m. minėtą Pirmojo pasaulinio karo pradžios šimtmetį ir turėtų atsakyti į mokomojoje priemonėje pateiktus klausimus.

- Kaip šiais pareiškimais praeitis susiejama su dabartimi?
- Kuris iš šių keturių pareiškimų perteikia akivaizdžiai kitokią žinią?
- Kodėl šis pareiškimas skiriasi nuo kitų trijų?

Tuomet paprašykite mokinių sugalvoti dar po vieną ar du sakinius, kuriais būtų galima logiškai pratęsti kiekvieną iš šių citatų. Surenkite klasės diskusiją ir pasidalykite rezultatais.

3 grupės užsiėmimas „Kodėl paveldo naikinimas daro žalą tapatybei?“ (trukmė – 15 minučių)

Mokomojoje priemonėje Nr. 7 rasite vaizdo pranešimus apie kultūros paveldo naikinimą. Padalykite klasę į panašaus dydžio grupes ir kiekvienai iš jų pateikite po pavyzdį. Paprašykite jų atsakyti į toliau pateiktus klausimus (jie taip pat nurodyti mokomojoje priemonėje). Tuomet užsiėmimo pabaigoje per klasės diskusiją pasidalykite atsakymais ir palyginkite juos.

- Kokie galėtų būti tokio naikinimo sumanytojų ketinimai?
- Kaip į tokį naikinimą reaguoja jį stebintys žmonės?
- Ką objektų ar pastatų naikinimas gali reikšti ar simbolizuoti tarpusavyje kovojančioms grupuotėms?

3 klasės užsiėmimas „Prisiminti ar pamiršti?“ (trukmė – 20 minučių)

Posakį „niekada nepamirškime“ dažnai girdime tragiškų įvykių – genocido, karų arba teroristinių išpuolių – proga. Tačiau žmonių, tiesiogiai patyrusių šiuos įvykius, ir tų, kurie jų nepatyrė, prisiminimo akto pobūdis labai skiriasi. Tokias fizines, emocines ir psichologines traumas patyrusiems žmonėms kartais labai reikia prisiminti, kad galėtų suprasti, kas įvyko, ir atkurti savo gyvenimus. Vis dėlto kitiems žmonėms reikia pamiršti, kad galėtų patys gydyti ir kai kuriais atvejais mėginti atkurti gyvenimą bendruomenėse, kurios prieš tai viena su kita konfliktavo.

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI

Išdalykite mokiniams mokomąją priemonę Nr. 8 ir atlikdami klasės užsiėmimą perskaitykite dviejų žmonių, išgyvenusių 1995 m. Srebrenicos genocidą ir 1994 m. Ruandos genocidą, patyrimus. Paprašykite mokinių atsakyti, kokiais skirtingais būdais ir kodėl būtent taip šie žiaurumus išgyvenę žmonės prisimena įvykius?

Be pačių žiaurumus išgyvenusių žmonių pasirinkimo, skausmingos praeities prisiminimų išsaugojimas yra itin svarbus jų palikuonims ir visai visuomenei. Paprašykite mokinių pažiūrėti į mokomosios priemonės Nr. 9 nuotrauką ir naudodami toliau pateiktus klausimus (jie taip pat nurodyti mokomojoje priemonėje) padėkite jiems apmąstyti, kuo svarbus šis Europos istorijos namų nuolatinės ekspozicijos eksponatas.

- Menininkai, sukūrę meno kūrinį „Josefo paltas“, į drabužį integravo nuotraukas ir Josefo rašytinius prisiminimus, o patys jį apibūdina kaip „paltą, kuris tapo biografiniu žemėlapiu“. Kaip manote, ko jie tuo siekė?
- Josefas vienintelis iš visos šeimos liko gyvas po Holokausto. Kaip manote, kodėl jo dukrai ir jos vyrui buvo taip svarbu išsaugoti ir įamžinti jo prisiminimus?
- Menininkai šį kūrinį sukūrė tam, kad jis būtų plačiai rodomas. Kodėl, jūsų nuomone, toks asmeninis daiktas, susijęs su šeimos istorija, turėtų būti rodomas daugybei žmonių? Kaip manote, kodėl svarbu įtraukti jį į parodą apie Europos istoriją?

